

DIDAKTIKA ELEMENTÁRNÍHO ČTENÍ A PSANÍ

Okruhy ke kolokviu

1. Výuka elementárního čtení a psaní v současné škole: nácvik techniky čtení versus čtenářská gramotnost
(trendy současné výuky; význam rodiny pro rozvoj čtenářské a písařské gramotnosti; rozvoj počáteční gramotnosti žáků minoritních skupin; vliv rozvoje čtenářských a písařských dovedností na školní úspěšnost)
2. Historický vývoj písma
(dějiny písma; tvarové prvky a skupiny psacího písma; nespojitě písmo)
3. Historický vývoj metod ve výuce čtení a psaní
(metody analytické; metody genetické; alternativní metody; metody programu čtením a psaním ke kritickému myšlení)
4. Didaktické hry k rozvoji předpokladů pro čtení a psaní
(rozvoj mluveného projevu, slovní zásoby, zrakového i sluchového vnímání, fonemického sluchu, pravolevé orientace, jemné motoriky, grafomotoriky, myšlení, paměti, pozornosti)
5. Pedagogické a psychologické aspekty výuky čtení a psaní
(individuální a věkové zvláštnosti; pracovní a hygienické návyky ve výuce čtení a psaní; špetkový úchop; specifika práce s levorukými žáky)
6. Výuka čtení a psaní analyticko-syntetickou metodou
(předslabikářové, slabikářové a poslabikářové období; vyvozování písmen, slabik a slov; formy výuky psaní; automatizace čtení a psaní)
7. Výuka čtení a psaní genetickou metodou
(průpravné čtení; zapisování myšlenek; hláskové čtení; práce s texty; projekty)
8. Nedostatky a poruchy ve výuce čtení a psaní
(kvalitativní a kvantitativní znaky čtenářského a písařského výkonu; diagnostické prověrky; prevence a nápravné postupy; dyslexie, dysgrafie a dysortografie)
9. Specifika výuky čtení a psaní na málotřídní škole
(silné a slabé stránky; problematika tichého a hlasitého čtení)

doc. Mgr. Jiří Havel, Ph.D.
e-mail: havel@ped.muni.cz
tel.:549491674

Seminární úkoly (ke kolokviu)

Sestavit sborník 20 her pro výuku elementárního čtení a psaní

Vypracovat 3 studijní přípravy na výuku čtení a psaní v 1. ročníku ZŠ – vyvození nové hlásky a písmene (Živá abeceda); vyvození nového typu slabiky (Slabikář); příprava na výuku méně používanou metodou (genetickou, sfumato, globální apod.).

Průběh kolokvia

Student – v pětičlenné skupině – prezentuje a obhajuje vylosovanou přípravu nebo sborník s oporou o teoretické okruhy ke kolokviu.

Seznam doporučené literatury

ČAPKA, František a Květoslava SANTLEROVÁ. *Stručný vývoj písma*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1994. 51 s. ISBN 8021009179

ČAPKA, František a Květoslava SANTLEROVÁ. *Vývoj písma v kostce*. 1. vyd. Brno: Učebnice a knihy. Mgr. Jitka Spiesová, 1994. 91 s.

DOLEŽALOVÁ, Jana. *Současné pohledy na výuku elementárního čtení a psaní*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001. 76 s. ISBN 80-7041-100-7
FASNEROVÁ, Martina. *Vybrané kapitoly z elementárního čtení a psaní*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 117 s. ISBN 9788024431437

DOLEŽALOVÁ, Jana. *Funkční gramotnost – proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-115-5

FASNEROVÁ, Martina. *Prvopočáteční čtení a psaní*. Vydání 1. Praha: Grada, 2018. 282 stran. ISBN 9788027102891

GAVORA, Peter a Oľga ZÁPOTOČNÁ. *Gramotnosť : vývin a možnosti jej didaktického usmerňovania*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2003. 158 s. ISBN 8022318698

HAVEL, Jiří, Bohumíra FABIÁNKOVÁ a Miroslava NOVOTNÁ. *Výuka čtení a psaní na 1. stupni základní školy*. In *Výuka čtení a psaní na 1. stupni základní školy*. Brno: Paido, 1999. 81 s. ISBN 80-85931-64-8

HAVEL, Jiří. *Příprava dítěte na výuku čtení a psaní*. In *Texty pro pedagogicko-psychologickou přípravu romských asistentů*. Brno: Paido, 2001. s. 86-89. ISBN 80-7315-011-2

HAVEL, Jiří. *Jak předcházet nedostatkům v prvopočátečním čtení a psaní*. In *Teoreticko - metodická propedeutika pro edukační činnosti s dětmi a mládeží*. Brno: Katedra sociální pedagogiky PdF MU, 2003. s. 73-79, 7 s. ISBN 80-86633-03-3

HAVEL, Jiří a Veronika NAJVAROVÁ. *Rozvíjení gramotnosti ve výuce na 1. stupni ZŠ*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 111 s. ISBN 978-80-210-5714-2

HAVEL, Jiří. *Výuka elementárního čtení a psaní na přechodu k inkluzi*. In Jiří Havel. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na 1. stupni základní školy jako východisko inkluzivní didaktiky*. 2. rozšířené vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s. 71-112, 42 s. ISBN 978-80-210-7150-6

KŘIVÁNEK, Zdeněk a Radka WILDOVÁ. *Didaktika prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1998. 141 s. ISBN 80-86039-55-2

MELICHÁRKOVÁ, Iva a Libuše ŠVECOVÁ. *Hračky z krabičky aneb 100 her pro skupinovou práci dětí v 1. třídě ZŠ*. Brno: Paido, 2001.

POKORNÁ, Věra. *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-135-5

SANTLEROVÁ, Květoslava. *Rozvoj grafomotoriky v předškolním věku*. 1. vyd. Brno: Centrum pro další vzdělávání učitelů MU v Brně, 1994. 45 s.

SANTLEROVÁ, Květoslava. *Metody ve výuce čtení a psaní*. Brno: Paido, 1995. 56 s. ISBN 8085931052

SANTLEROVÁ, Květoslava. *100 didaktických her ve výuce čtení a psaní: [příručka pro učitele základních a speciálních škol]*. Vyd. 2. Brno: Jitka Spiesová, 1995. 49 s.

ŠIMKOVÁ, Iva. *Výuka prvopočátečního psaní*. České Budějovice: Nakladatelství Vlastimil Johanus, 2012. ISBN 978-80-87510-11-7

VODIČKA, Ivo. *Nechte leváky drápat*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-479-3

WILDOVÁ, Radka (ed.). *Aktuální problémy didaktiky prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: PDF UK, 2002. ISBN 80-7290-103-6

WILDOVÁ, Radka. *Čtením ke vzdělání: texty z konference Čtením ke vzdělání, pořádané občanským sdružením Centrum Čítárna, Společností pro podporu a rozvoj čtenářství (CzechRA)*, Praha: Svoboda Servis, 2004. 84 s. ISBN 8086320367

ZELINKOVÁ, Olga. *Pomoz mi, abych to dokázal: pedagogika Marie Montessoriové a její metody dnes*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. 107 s. ISBN 80-7178-071-5

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. 5. vyd. Praha: Portál, 2000. 196 s. ISBN 80-7178-481-8

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Učebnice pro výuku čtení a psaní (český jazyk) v 1. ročníku ZŠ (s platnou doložkou MŠMT)

Příručky pro učitele (metodické příručky a poznámky k učebnicím)

Odborné časopisy: Komenský, Pedagogika, Pedagogické orientace, Moderní vyučování

